

Jasna
KOSTELAC DE ANDA

ZNAMENITI PERUANCI HRVATSKOG PODRIJETLA

Započinje se u Peruu kao su stoli naši budi, už kontaktu s mukom svijeta i svojim državama, potporu koju imaju biti u svom interesu. Ovo je bio prvi porastao ustanak u Peruu, koji je započeo u isto nom iz mleta Daimlera, učinkovito je okratio kompaniju, i većini su u narednim dnevima pobjedili Peruu, među skom kroz Brazil su se vratili, specijalnom, nadzornim i radničkim. Nakon Daimlera, vjetraških kata joj je jedna skupina, oko 300 članova komunističkog dojnjana u Peruu. Oni su dolazeći u gradove, povezali su se s lokalnim radnicima prijateljima i oni su ih Peruu, u svih potencijima i načinu. Po tome makedo- nici zaboravili su da i odatle su, svaki je putnik makedo- nici predstojnik.

Peru je bio središte države Inka čija je civilizacija bila visoko razvijena. Prvi španjolski osvajač Pizzaro na obale Perua iskrcao se 1532. godine, a s njim je stigao i prvi Hrvat, Basilije Basiljević s područja Dubrovnika.

Zanimljivo da je Peru bila prva država Južne Amerike u koju su došli naši ljudi, uglavnom mornari i svećenici, od kojih su neki ovdje i trajno ostali. Iako je u Peruu početkom druge polovice 19. stoljeća bilo tek oko tisuću Hrvata, njihov je broj porastao uoči Prvog svjetskog rata. Stizali su uglavnom iz južne Dalmacije, osobito iz okolice Dubrovnika. U većini su se naselili u luci Callao te u Limi i Pascu, rudarskom kraju. Bavili su se obrtom, trgovinom, industrijom i rudarstvom. Nakon Drugog svjetskog rata još je jedna skupina, oko 500 Hrvata, brodom doputovala u Peru. Od prvih dolazaka do danas, Hrvati su u ovoj zemlji odlično primljeni, a oni su to Peruu vratili poštanjem i radom. Pri tome nikada nisu zaboravili tko su i odakle su, uvijek na ponos svojoj pradomovini.

Predmet ovoga rada su dvije osobe važne za Peru, a hrvatskog su podrijetla. Očevi su im bili Hrvati, majke Peruanki. Obje osobe su rođene svršetkom 19. stoljeća i obje su početkom našega stoljeća napravile važne stvari za Peru. U povijesti Perua njihova su imena ostala zapisana zlatnim slovima.

Juan Bielovucic (1889-1949.) pionir peruanskog zrakoplovstva

Juan Bielovucic rodio se 30. srpnja 1889. u Limi. Njegov otac Juan Miguel Bielovucic bio je Dalmatinac s Pelješca, a majka Adriana Cavalie, Peruanka, kći francuskog konzula u Callaou. Prvih osam godina Juan Bielovucic proveo je u Limi, a kada mu se otac razbolio, obitelj se vratila u domovinu. Nakon očeve smrti, Juana i njegovu sestru Ivanka majka je povela u Pariz gdje su i ostali. Tamo je Juan 1908. godine maturirao književnost i filozofiju u *Liceo de Jeanson de Sainly*. Jako je volio šport – trčao je, vozio bicikl i motocikl. Još kao

jedanaestogodišnjak pobijedio je na školskom natjecanju u biciklizmu.

Kad je maturirao, Juan se upisao u *Zrakoplovnu školu* braće Voison te je u lipnju 1910. postao vlasnikom 87. letačke dozvole u svijetu uopće, koju mu je izdao *Aeroklub Francuske*. Već tjedan nakon toga, odlučio je sudjelovati na natjecanju u Budimpešti gdje je unatoč lošem vremenu, napravio dobre prelete i osvojio nagradu. Iz ovog natjecanja naučio je da ljude više ne zanimaju okretanja u zraku već daljina leta i da treba novi zrakoplov. Na natjecanju se pokvario motor njegova zrakoplova, što je vidio Voison i pozvao ga u novu školu za napredne letače.

Braća Voison napravili su mu novi motor, odnosno uspješno su modifcirali motor njegova zrakoplova. Pred njim je bio novi cilj – prelet od Pariza do Bordeauxa, koji je također ostvario. Nakon toga nagradu je dobio i u Milianu.

Zbog topografije Perua koja uzrokuje teškoće u kopnenoj komunikaciji, Peruanci su shvatili da je zračni promet za njihovu zemlju idealan. Nakon uspjeha u Europi, Juan se 1911. godine vratio u Limu na poziv *Saveza za zrakoplovstvo*. Predstavnici vlasti i oduševljeno mnoštvo dočekali su ga kao heroja. Dva zrakoplova, Voison i Farman, koje je sa sobom dopremio, smješteni su na hipodromu Santa Beatriz. Dana 15. siječnja 1911. Juan Bielovucic-Bielo prvi puta je letio u Limi. Unatoč problemima s motorom i improviziranoj pisti, dignuo se u zrak na visinu od 40 metara.

Dva tjedna kasnije (29. siječnja) preletio je udaljenost od Lime do Ancona za 58 minuta. Ukupno je preletio 78 kilometara (uz tisuću zaokreta) i tako postao prvi nacionalni zrakoplovac koji je letio zračnim prostorom Južne Amerike. Nakon toga (4. ožujka) osnovao je zrakoplovnu školu, prvu u ovom dijelu svijeta. U njoj se školska obuka sastojala od teorije i prakse te puno probnih letova, iako zrakoplov nije imao dvostrukе komande.

Peruanski predsjednik proglašio ga je rezervnim vojnim časnikom pa je tako Bielo postao prvi vojni pilot u Peruu. Osim toga, *Vlada* ga je imenovala vojnim izaslanikom u Francuskoj. Živio je u Europi, ali se uvijek vraćao u Peru. Kako bi osvetio prijatelja Chaveza, prvog peruanskog zrakoplovca, smrtno stradalog pri preletu Alpa, odlučio je i sam pokušati svaldati Alpe. To mu je i uspjelo u vojnem zrakoplovu, 25. siječnja 1913. Kad se vratio u Peru, imenovan je visokim časnikom u pričuvu a 1947. godine dobio je najviši peruanski orden, *Orden Sunca (Orden de Sol)*. Umro je u Parizu 1949. godine.

German Stiglich (1877.-1928.) znanstvenik, pomorac i istraživač

German Stiglich rodio se u Callaou 22. listopada 1877., a umro u Limi 7. srpnja 1928. godine. Njegov otac Victor bio je Hrvat, a majka Maria Alvarez, Peruanka. German je poha-

dao englesku školu, zatim se upisao u *Pomorsku školu*, u kojoj je dobio nagradu kao najbolji učenik. Godine 1889. postao je mornarički natporučnik.

Jasna Kostelac de Anda
**Znameniti Peruanci
hrvatskog podrijetla**

Kao cijenjenog stručnjaka, država ga je poslala u ekspediciju na rijeku Madre de Dios, kako bi izradio hidrografsku i topografsku kartu tog područja. Nakon završetka posla, sljedeći mu je zadatak bio ucrtavanje granice između Perua i Bolivije, koja je postala službena granica među tim dvjema zemljama. Godine 1907. oputovao je u Englesku, kako bi u Peru dovezao brodove *Almirante Grau* i *Colonel Bolognesi* zajedno s topovima. Zadatak mu je bio i naučiti uporabu oružja, o čemu je napisao i knjigu *Priručnik za topništvo*.

Osim što je bio pomorac, zemljopisac i povjesničar, bio je i iznimski stručnjak; sve što je radio, radio je vrlo dobro i kompetentno. Na moru je proveo 25 godina te je za to vrijeme bio kapetan čak tri broda. Uz to, German Stiglich pripravio je peruanski *Kodeks o pomorskom pravu*. Po pozivu i po zanimanju bio je putnik. Osim Perua, proputovao je mnoge zemlje, gdje je skupio golemo znanje koje je poslije i opisao.

Kao profesor na *Pomorskoj školi* je predavao geodeziju, hidrografiju i povijest pomorstva. Nakon toga bio je i profesor zemljopisa na dva sveučilišta – *San Marcosu* i *Katoličkom sveučilištu*. Njegova predavanja bila su moderna, objektivna i praktična, pa je kod studenata bio jako omiljen. Vodio ih je na ekspedicije, kako bi sve o čemu je predavao vidjeli u praksi. Uvijek je govorio nadahnuto i potanko, objašnjavajući primjerom.

Za 33 godine službe stalno je publicirao. Jedna od njegovih publikacija, *Almanaque Peruano*, dobila je nagradu na *Medunarodnoj izložbi* u Torinu. Njegovo je djelo i *Zemljopisni rječnik Perua* u četiri dijela. U svojim djelima pisao je o različitim aspektima: indijanskim plemenima, klimi, flori, fauni, zemlji itd. *Zemljopisni rječnik Perua* koji je priznat u Španjolskoj priznalo je i *Londonsko društvo za zemljopis*. German Stiglich bio je član uprave *Zemljopisnog društva* u Limi i član zemljopisnih društava Washingtona, Berlina i Würzburga.

Istraživač Von Hassel po njemu je nazvao otoče rijeke Madre de Dios, u blizini zaljeva Manu, dok je istraživač Gannaderu njegovim imenom nazvao početni dio rijeke Tahuamanu.

U svojim istraživanjima Stiglich nije obuhvatio samo rijeke i njihove pritoke, već i cijeloviti zemljopis Perua. On nije samo jedan od najvećih peruanskih istraživača, nego stoji uz bok Raimondiu, Humboldthu, Von Hasselu i Fitzcarraldu. U dvorani velikana *Zemljopisnog društva* u Limi nalazi se i njegova slika. Umro je prerano, u 51. godini.